

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอ...นิคมน้ำอุ่น..... จังหวัด...สงขลา.....
ข้อมูล ณ วันที่.....๑๓.....เดือน.....สิงหาคม.....พ.ศ...๒๕๖๘.....

=====

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล .สุรศักดิ์ ฤทธิธรรม

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๖๖ หมู่.๑ ตำบล สุวรรณคาม อำเภอ นิคมน้ำอุ่น จังหวัด สงขลา

โทรศัพท์ ๐๙๕-๒๖๐๓๗๙๐.....Facebook ...สุรศักดิ์...ฤทธิธรรม.....Line-.....

เกิด พ.ศ. ๒๕๒๘ ปัจจุบันอายุ ๔๐ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ...มัธยมศึกษาตอนปลาย.....

สถานการศึกษา กรมส่งเสริมการเรียนรู้(สกร.) อำเภอ นิคมน้ำอุ่น

คณะ/สาขาวิชา-.....

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....-.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๑๒๐,๐๐๐..... บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๖๗.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ปศุสัตว์/ไร่นาสวนผสมเกษตรผสมผสาน

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๓.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๒.๑ เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรผสมผสาน และการจัดการพื้นที่ตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

๒.๒ การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง

๒.๓ การเลี้ยงหนูพุก หนูน้าและ สุกร

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน....๖.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๓.๑ การทำเกษตรผสมผสาน

๓.๒ ดินและปุ๋ย

๓.๓ การบริหารจัดการศัตรูพืช

๓.๔ ด้านการปศุสัตว์

๓.๕ การปรับปรุงบำรุงดิน

๓.๖ การทำบัญชีครัวเรือน

ภาพประกอบ



การทำปุ๋ยหมัก



ปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง



จัดการพื้นที่ตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๕.....หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. หลักสูตรการผลิตข้าวแบบลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต
๒. หลักสูตรการเลี้ยงสัตว์แบบเกษตรผสมผสาน
๓. หลักสูตรการทำปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภาพ
๔. หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงกับการวางแผนการเกษตร
๕. หลักสูตรเกษตรทฤษฎีใหม่และการจัดการน้ำในไร่นา

๓.๑หลักสูตรหลัก จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๓.๑.๑ หลักสูตรการผลิตข้าวแบบลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต
- ๓.๑.๒ หลักสูตรการเลี้ยงสัตว์แบบเกษตรผสมผสาน

๓.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๒..... หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๓.๒.๑ หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงกับการวางแผนการเกษตร
- ๓.๒.๒ หลักสูตรเกษตรทฤษฎีใหม่และการจัดการน้ำในไร่นา

๓.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๓.๓.๑ หลักสูตรการทำปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภาพ

๓.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรหลักสำหรับ ศพก. ของนายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม คือ การเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจหลากหลายชนิด อาทิเช่น หนูนานา หนูฟูก สุกร

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

- ๑) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจที่หลากหลายชนิด
- ๒) เพื่อสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพและเพิ่มรายได้จากการเลี้ยงสัตว์
- ๓) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรงของเกษตรกรต้นแบบให้แก่เกษตรกรรายอื่น
- ๔) เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

เนื้อหาของหลักสูตร

- ๑) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสัตว์เศรษฐกิจ ได้แก่ หนูนานา หนูปุก และสุกร
- ๒) การเตรียมสถานที่เลี้ยงและอุปกรณ์ที่จำเป็น
- ๓) การจัดการอาหาร การให้น้ำ และการดูแลสุขภาพสัตว์
- ๔) การเพาะพันธุ์ การขยายพันธุ์ และการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสม
- ๕) การป้องกันและควบคุมโรคในสัตว์
- ๖) การแปรรูป การตลาด และช่องทางการจำหน่าย
- ๗) การคำนวณต้นทุน กำไร และแนวทางการบริหารจัดการฟาร์มอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๘) การบูรณาการกับกิจกรรมเกษตรอื่น ๆ เช่น การนำมูลสัตว์ไปใช้ในการทำปุ๋ยหมักหรือไบโอแก๊ส

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

- ๑) การบรรยายควบคู่กับการสาธิตในแปลงเรียนรู้จริงภายใน ศพก.
- ๒) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) โดยเน้นให้เกษตรกรได้ลงมือปฏิบัติจริง
- ๓) การแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และอภิปราย
- ๔) การศึกษาดูงานในพื้นที่ฟาร์มต้นแบบ
- ๕) การติดตามให้คำปรึกษาหลังการอบรม

ภาพประกอบ



การเลี้ยงหนูนานาหนูปุก และสุกร

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างเป็นระบบ ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

๑. การเข้าร่วมประชุมและเวทีระดมความคิดเห็น

- เข้าร่วมประชุมที่จัดโดยสำนักงานเกษตรจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับทราบแนวทางการขับเคลื่อนงานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- เข้าร่วมเวทีระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ได้แก่ เกษตรกร ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนะแนวทางแก้ไข

๒. การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สถานการณ์พื้นที่

- สืบค้นและรวบรวมข้อมูลด้านการเกษตรในพื้นที่ เช่น ประเภทพืชที่ปลูก ปัญหาการผลิต สภาพแวดล้อม และความต้องการของเกษตรกร
- วิเคราะห์สถานการณ์ร่วมกับทีมงานในพื้นที่ เช่น คณะกรรมการ ศพก. หรือเครือข่ายเกษตรกร เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นฐานในการจัดทำแผนฯ

๓. การติดตามและประเมินผล

- มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของแผนบูรณาการในระดับพื้นที่ พร้อมรายงานผลให้คณะกรรมการจังหวัดรับทราบ
- เสนอข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุงแผนในรอบถัดไป

๔. การสื่อสารและประสานงาน

- ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในเป้าหมายของแผน
- ถ่ายทอดข้อมูลแผนฯ ให้กับเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ และร่วมกันสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนให้เกิดผลในทางปฏิบัติจริง

ภาพประกอบ

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด



๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. โดยยึดแนวทางมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อย่างรอบด้าน เพื่อให้เกิดความครอบคลุมของกิจกรรมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ โดยขั้นตอนการจัดทำแผนฯ ประกอบด้วย

๑. การวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่

ร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ เป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา และศักยภาพของพื้นที่

๒. การประชุมระดมความคิดเห็นและวางแผน

มีการจัดประชุมเวทีประชาคมเพื่อให้เกษตรกรและเครือข่ายได้เสนอปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนา รวมถึงการบูรณาการแผนร่วมกับแผนของหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่

๓. การจัดทำแผนราย ศพก.

หลังจากได้ข้อมูลจากการระดมความคิดเห็น นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และคณะกรรมการเครือข่าย จัดทำแผนราย ศพก. ซึ่งประกอบด้วย

๓.๑ กิจกรรมหลักที่จะดำเนินการ

๓.๒ ระยะเวลาดำเนินงาน

๓.๓ หน่วยงานหรือบุคคลรับผิดชอบ

๓.๔ งบประมาณสนับสนุน (ถ้ามี)

๓.๕ ตัวชี้วัดความสำเร็จของแต่ละกิจกรรม

๔. การนำเสนอและรับรองแผนฯ

แผนฯ ที่จัดทำเสร็จแล้วได้นำเสนอให้ที่ประชุมเครือข่าย ศพก. ระดับอำเภอพิจารณา และประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อบูรณาการเข้ากับแผนปฏิบัติการระดับอำเภอและจังหวัดต่อไป

๕. การติดตามประเมินผลและปรับแผน

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม มอบหมายให้คณะกรรมการ ศพก. และเจ้าหน้าที่เกษตรกรในพื้นที่ร่วมกันติดตามความก้าวหน้า และประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ รวมทั้งปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

- เกษตรกรสมาชิก ศพก.
- คณะกรรมการเครือข่าย ศพก.
- เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ประมงอำเภอ พัฒนาที่ดิน และสหกรณ์
- ผู้นำชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพประกอบ การประชุมระดมความคิดเห็นและวางแผน



ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม เริ่มต้นประกอบอาชีพเกษตรกรจากการรับจ้างกรีดยางพาราที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระหว่างนั้นพบว่ายางพารามีราคาค่อนข้างดี จึงวางแผนปลูกยางพาราที่อำเภอนิคมน้ำอุ่น (จำนวน ๒๕ ไร่) ๑๕ ปีต่อมา ต้นยางพาราที่ปลูกไว้มีอายุพร้อมกรีดยาง จึงตัดสินใจย้ายกลับมาทำการเกษตรที่บ้านเกิด โดยดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร ได้แก่ ปลูกข้าว ๔ ไร่ เลี้ยงหมู และทำสวนยางพารา ๒๕ ไร่ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๖๑ ประสบกับวิกฤตราคายางพาราลดต่ำ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้น

ความคิดริเริ่มที่จะทำเกษตรในรูปแบบอื่นๆ จึงเกิดขึ้น แต่ตนยังไม่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการเกษตร

มากนัก จึงค่อยๆ เริ่มศึกษาด้วยตนเอง สอบถามจากผู้รู้ สมัครเข้ารับการอบรม เช่น อบรมด้านกิจกรรมธรรมชาติกับอาจารย์ยักษ์ ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ ได้แนวคิดสำหรับการพัฒนาตนเองและพื้นที่เพาะปลูกในรูปแบบ “ไร่สวนผสม” โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงเป็นแนวปฏิบัติ ปัจจุบันแปลงไร่สวนผสม นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ตั้งอยู่ที่สวน ส.ฤทธิธรรม หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปลิง อำเภอนิคมน้ำอุ่น จังหวัดสกลนคร มีการเพิ่มเติมกิจกรรมการผลิตให้มีความหลากหลาย ลดต้นทุนการผลิตผ่านการแปรรูปวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร



๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ด้วยการทำการเกษตรในปัจจุบันต้องเจอกับสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน ต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะค่าปุ๋ยและสารเคมี การขาดความรู้ด้านวิชาการเกษตรที่ทันสมัย ปัญหาศัตรูพืชและโรคระบาดที่ควบคุมได้ยาก การตลาดที่ไม่แน่นอน ราคาผลผลิตตกต่ำ จากปัญหาเหล่านี้ ส่งผลให้เกษตรกรต้องปรับตัว โดยการหันมาใช้ “หลักวิชาการ” และ “เทคโนโลยีนวัตกรรม” เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด กรณีของ ศพก. นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีและหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้กับเกษตรกรในพื้นที่ จึงมีการดำเนินกิจกรรมของ ศพก. โดยเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสม

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ได้ดำเนินการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) โดยน้อมนำหลักวิชาการและนวัตกรรมสมัยใหม่มาปรับใช้กับกิจกรรมการเกษตรในหลายด้าน ดังนี้

การจัดการดินและปุ๋ย

มีการวิเคราะห์ดินร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อนำผลมาปรับสูตรการใส่ปุ๋ยให้เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด ใช้ปุ๋ยสั่งตัดตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมีและเพิ่มประสิทธิภาพการดูดซึมของพืช พร้อมทั้งใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพและน้ำหมักชีวภาพจากเศษวัสดุการเกษตรภายในแปลง

การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

ใช้ระบบน้ำหยดและการติดตั้งถังเก็บน้ำฝนเพื่อสำรองน้ำไว้ในฤดูแล้ง ลดการพึ่งพาน้ำจากภายนอก มีการใช้เทคโนโลยี IoT เช่น เซนเซอร์วัดความชื้นในดินเชื่อมต่อกับแอปพลิเคชันเพื่อตรวจสอบระดับน้ำที่เหมาะสมในการรดน้ำ

การป้องกันและควบคุมศัตรูพืช

มีการนำชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา บาซิลลัส ซับทิลิส และน้ำส้มควันไม้ มาใช้แทนการใช้สารเคมี ลดการตกค้างในผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งมีการใช้กับดักแสงไฟ และแผ่นกาวเหนียวดักแมลง

การเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต

ใช้การปลูกพืชแบบแถวคู่และจัดระยะปลูกอย่างเหมาะสม เพื่อให้พืชได้รับแสงและธาตุอาหารอย่างเต็มที่ เพิ่มผลผลิตต่อไร่ พร้อมทั้งใช้เครื่องจักรกลการเกษตรขนาดเล็ก เช่น เครื่องหว่านเมล็ด เครื่องตัดหญ้า และเครื่องพ่นปุ๋ยชีวภาพแบบพ่นฝอยละเอียด เพื่อลดการใช้แรงงานและเพิ่มความรวดเร็วในการทำงาน

การเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร

มีการแปรรูปผลผลิตภายใน ศพก. เช่น หนูนานอ่องบรรจุถุงสุญญากาศ การแปรรูปข้าวอินทรีย์เป็นข้าวกล้อง ข้าวหอม และ ข้าวอบกรอบ เพื่อจำหน่ายในรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน พร้อมติด QR Code แสดงที่มาของผลิตภัณฑ์ เพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยเทคโนโลยีสื่อสาร

มีการจัดทำคลิปวิดีโอสั้น สื่ออินโฟกราฟิก และถ่ายทอดสดผ่าน Facebook Live เพื่อให้เกษตรกรเครือข่ายสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานภาคี เช่น เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด และมหาวิทยาลัยในพื้นที่

การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ ทำให้ศพก. ของนายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม กลายเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบที่สามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต เพิ่มมูลค่า และรักษาสินแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

ภาพประกอบ



การทำเชื้อไตรโครเดอร์มา



การวิเคราะห์ดิน



การเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

ขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของนายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ประธาน ศพก. มีดังนี้

๑. ศึกษาปัญหาและสภาพพื้นที่จริงของเกษตรกรในชุมชน

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม เริ่มต้นด้วยการสำรวจและวิเคราะห์สภาพพื้นที่ทางการเกษตรของสมาชิกในชุมชน ศึกษาปัญหา เช่น ดินเสื่อมคุณภาพ การใช้น้ำไม่คุ้มค่า หรือผลผลิตตกต่ำ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม

๒. เลือกเทคโนโลยี/นวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่และวิถีเกษตรกร

จากการศึกษาพื้นที่จริงจะคัดเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น

- การใช้ ไตรโคเดอร์มาเพื่อพ่นปุ๋ยและยา ลดต้นทุนแรงงาน
- การทำ ปุ๋ยหมักชีวภาพ จากวัสดุเหลือใช้ในชุมชน
- การใช้ เซ็นเซอร์วัดความชื้นในดิน เพื่อควบคุมการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ทดลองใช้และปรับปรุงในแปลงเรียนรู้

นายสุรศักดิ์ทดลองใช้เทคโนโลยีที่เลือกในแปลงเรียนรู้ของ ศพก. เพื่อศึกษาผลลัพธ์อย่างเป็นระบบ เปรียบเทียบกับวิธีดั้งเดิม แล้วจึงปรับใช้ให้เหมาะสมมากขึ้น

๔. ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรในชุมชน

เมื่อได้รับผลลัพธ์ที่ดี จะจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ เช่น การฝึกอบรมภาคปฏิบัติในแปลงเรียนรู้ ให้เกษตรกรได้เห็นจริงและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

๕. สนับสนุนให้เกษตรกรนำไปปรับใช้ในแปลงของตนเอง
ส่งเสริมให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตน พร้อมให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด
๖. ติดตามผลและต่อยอดสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน
มีการติดตามผลการนำเทคโนโลยีไปใช้ พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และรักษาสิ่งแวดล้อม

ภาพประกอบ



การทดลองระบบให้น้ำในการเลี้ยงหอยนา

การทำปุ๋ยหมักจากจากวัสดุธรรมชาติ

การนำโดรนมาใช้ในพื้นที่ทำนา

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การทำการเกษตรโดยใช้ **หลักวิชาการ** เป็นแนวทางที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถผลิตพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยสามารถแบ่งเป็น **ขั้นตอน** พร้อมวิธีการอย่างละเอียดได้ดังนี้:

๑. การสำรวจและวางแผนการเพาะปลูก

วิธีการ

- ศึกษาพื้นที่แปลงปลูก เช่น สภาพภูมิประเทศ ลักษณะดิน ปริมาณน้ำที่มีในพื้นที่
- วิเคราะห์ข้อมูลสภาพอากาศ ย้อนหลัง เช่น ปริมาณฝน อุณหภูมิ ความชื้น
- กำหนดชนิดพืชที่เหมาะสม กับพื้นที่และฤดูกาล เช่น ปลูกข้าวในฤดูฝน ปลูกถั่วเขียวหลังนา
- วางแผนหมุนเวียนพืช เพื่อฟื้นฟูดินและลดการระบาดของโรคแมลง

๒. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดิน

วิธีการ

- แบ่งแปลงเป็นโซน แล้วเก็บตัวอย่างดินจากแต่ละโซน (ประมาณ ๑๕-๒๐ จุดต่อแปลง)
- ขุดดินลึกประมาณ ๑๕-๒๐ ซม. แล้วนำมาผสมรวมกันเป็นตัวอย่างเดียว
- นำดินไปให้หน่วยงานที่มีห้องปฏิบัติการ (เช่น สำนักงานพัฒนาที่ดิน) วิเคราะห์
- ผลวิเคราะห์จะระบุค่า pH ความเป็นกรด-ด่าง ปริมาณธาตุอาหารหลัก-รองในดิน

๓. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

วิธีการ

- นำผลวิเคราะห์ดินมาใช้ คำนวณอัตราและชนิดปุ๋ยที่เหมาะสม
- เช่น ถ้าดินขาดฟอสฟอรัส (P) ให้ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีฟอสฟอรัสสูง เช่น ๑๖-๒๐-๐
- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมด้วย เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน
- ใส่ปุ๋ยตามระยะพัฒนาการของพืช เช่น ก่อนปลูก ระยะเจริญเติบโต และระยะออกดอก

๔. การเลือกพันธุ์พืชให้เหมาะสมกับพื้นที่และสภาพภูมิอากาศ

วิธีการ

- เลือกพันธุ์ที่ ทนต่อโรค-แมลง เช่น ข้าวพันธุ์ต้านเพลี้ยกระโดด
- เลือกพันธุ์ที่ ทนแล้ง/ทนน้ำท่วม เช่น ข้าวเหนียวพันธุ์ กข๖ สำหรับพื้นที่ฝนตกน้อย
- พิจารณาอายุเก็บเกี่ยว เช่น พันธุ์อายุสั้นเหมาะกับพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง
- ควรใช้พันธุ์รับรองจากกรมวิชาการเกษตร/กรมการข้าว

๕. การป้องกันและควบคุมศัตรูพืชอย่างถูกวิธี (IPM)

วิธีการ

- เฝ้าระวังและสำรวจแปลงปลูก สม่ำเสมอ เพื่อการระบาดของศัตรูพืช
- ใช้แนวทาง ผสมผสาน (IPM) ได้แก่
 - ใช้พันธุ์ต้านทาน
 - ปลอ่ยตัวห้ำตัวเบียน (แมลงดี)
 - ใช้กับดักแสงไฟ หรือสารล่อ
 - ใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น บาซิลลัส ทูริงเจนซิส (Bt)
 - ใช้สารเคมีเท่าที่จำเป็น และเลือกชนิดปลอดภัย

๖. การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการ

- ขุดร่องน้ำหรือบ่อพักน้ำไว้ในแปลง
- ใช้ระบบน้ำหยดหรือพ่นฝอย (สำหรับผัก/ไม้ผล)
- วางแผนการให้น้ำตามระยะพืชและความชื้นในดิน
- กำจัดวัชพืชเพื่อไม่ให้แย่งน้ำจากพืชหลัก

๗. การบันทึกข้อมูลการเพาะปลูก

วิธีการ

- จัดบันทึกวันที่ปลูก, ชนิดพันธุ์, ปุ๋ยที่ใช้, ศัตรูพืชที่พบ, ยาที่ใช้, วันที่เก็บเกี่ยว
- ข้อมูลนี้ช่วยวิเคราะห์ผลผลิตและปรับปรุงการทำเกษตรในฤดูต่อไป

๘. การประเมินผลและปรับปรุงแผนการผลิต

วิธีการ

- เปรียบเทียบผลผลิตกับปีที่ผ่านมา
- วิเคราะห์ต้นทุน-กำไร
- รับฟังคำแนะนำจากนักวิชาการเกษตร
- ปรับเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูกหรือเลือกพืชใหม่ในฤดูถัดไป

ภาพประกอบ



การใช้พันธุ์ข้าวที่ต้านทานโรค



การวิเคราะห์ดินเพื่อการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสม



น้ำส้มควันไม้กำจัดแมลง

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมา
 ประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการ
 เปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)นาข้าว..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๔.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒)ยางพารา..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๒๕.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓)-..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....-.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)เลี้ยงปลานิล..... จำนวน.....๒,๕๐๐-๓,๐๐๐.....(ตัว)

๒.๒)เลี้ยงกบ..... จำนวน.....๑,๐๐๐.....(ตัว)

๒.๓)-..... จำนวน.....-.....(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)สุกร..... จำนวน.....๑๕.....(ตัว)

๓.๒)หมูขุน..... จำนวน.....๑๕๐-๒๐๐.....(ตัว)

๓.๓)หมูนา..... จำนวน.....๑๐๐-๑๒๐.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๔.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)ไผ่กิมชุง..... จำนวน.....๑๐-๑๕.....(กอ)

๔.๒)สับปะรด..... จำนวน.....ปลูกแซมในสวนยางพารา

๔.๓)กล้วยน้ำว้า..... จำนวน.....ปลูกรอบๆทั่วไปบริเวณสวน

๔.๔)พืชสมุนไพรและพืชเศรษฐกิจอื่นๆ.....จำนวน ปลูกรอบๆทั่วไปในบริเวณสวน

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ให้ระบุต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....๔.ประเภท.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ...สุกร เป็นเงิน...๔,๘๐๐-๕,๕๐๐.....บาท/ตัว

๑.๒)หมูขุน หมูนา..... เป็นเงิน...๑,๐๐๐-๑,๕๐๐.....บาท/คู่

๑.๓)ข้าว..... เป็นเงิน...๓,๕๐๐-๕,๕๐๐.....บาท/ไร่

๑.๔)ยางพารา..... เป็นเงิน...๓,๐๐๐-๔,๕๐๐.....บาท/ไร่/ปี

๑.๕)-..... เป็นเงิน.....-.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ...๑๔,๗๐๐.....บาท

รายได้๒๒,๐๐๐.....บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ..การจำหน่ายผักสด (เช่น ผักบุ้ง ผักกาด คะน้า) จำหน่ายผลผลิตจากแปลงเกษตรอินทรีย์

เฉลี่ยรายได้วันละ.....๔๕๐.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ การขายไก่พื้นเมืองหรือไก่บ้าน จำหน่ายผลผลิตเกษตรแปรรูปเช่น หนูพุก หนูนา แพ้ศุญญากาศ

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....๒,๕๐๐.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ขายผลไม้ตามฤดูกาล เช่น กล้วย มะม่วง ฝรั่ง ค่าจ้างบริการเรียนรู้ดูงานเกษตร

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๑๒,๐๐๐.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ขายข้าวเปลือก จำหน่ายสุกเมื่อครบกำหนดเลี้ยง รายได้จากการเปิดพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้เกษตร

เฉลี่ยรายได้ปีละ...๑๒๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตรผลลัพธ์จากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ส่งเสริมและนำนวัตกรรมด้านการเกษตรมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองและถ่ายทอดให้เกษตรกรในชุมชน เช่น

- การใช้ โดรนพ่นสารชีวภัณฑ์ ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความปลอดภัยในการจัดการศัตรูพืช
- การติดตั้ง ระบบน้ำอัจฉริยะ (Smart Farm) โดยควบคุมผ่านแอปพลิเคชันในมือถือ ลดการใช้น้ำและแรงงาน
- การส่งเสริมการใช้ แอปพลิเคชันวิเคราะห์ดินและแผนที่เกษตรกรรม (Agri-Map) เพื่อวางแผนการผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง (นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม)

- ต้นทุนการผลิตลดลงกว่า ๒๐-๓๐% จากการลดปริมาณการใช้ปุ๋ย สารเคมี และแรงงาน
- ผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้น สามารถจำหน่ายในราคาสูงขึ้น สร้างรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท
- มีเวลามากขึ้นในการบริหารจัดการฟาร์ม และพัฒนาองค์ความรู้ด้านเกษตรอย่างยั่งยืน
- ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ให้เป็นผู้นำต้นแบบด้านเกษตรแม่นยำสูง

๒. ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

- เกษตรกรในพื้นที่นำเทคโนโลยีที่นายสุรศักดิ์ถ่ายทอดไปปรับใช้แล้วได้ผลดี เช่น ใช้โดรนพ่นสารหรือระบบน้ำอัจฉริยะ ทำให้สามารถลดต้นทุนได้เช่นกัน
- มีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพ
- เกษตรกรรายใหม่มีแรงจูงใจในการทำเกษตรเพิ่มขึ้น เพราะเห็นแนวทางที่ทำแล้วได้ผลจริง

๓. ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

- ชุมชนมีองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตรมากขึ้น มีแหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดความรู้ใกล้บ้าน
- ลดการใช้สารเคมีในพื้นที่ ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของคนในชุมชน
- มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับตำบลอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะจากการเพิ่มผลผลิตและมูลค่าสินค้าเกษตร

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้บูรณาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการเกษตรที่ยั่งยืน ควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีแนวทางและการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้:

๑. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพทดแทนปุ๋ยเคมี

- ผลิตปุ๋ยหมักจากเศษพืชในแปลง เช่น ฟางข้าวและซังข้าวโพด ลดการเผาในพื้นที่เพาะปลูก
- ใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพจากมูลสัตว์และน้ำหมักชีวภาพจากพืชสมุนไพร ลดสารเคมีตกค้างในดินและน้ำ

๒. การใช้เทคโนโลยีระบบน้ำหยดแบบพลังงานแสงอาทิตย์

- ติดตั้งระบบน้ำหยดในแปลงผักและไม้ผล เพื่อใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่า
- ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ลดการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล

๓. ปลูกพืชคลุมดินและปลูกพืชหมุนเวียน

- ลดการพังทลายของหน้าดินและรักษาความชุ่มชื้นในดิน
- เพิ่มความหลากหลายของจุลินทรีย์ในดิน และลดการใช้สารกำจัดวัชพืช

๔. การเลี้ยงสัตว์แบบปลอดสารเร่ง โตธรรมชาติ

- การเลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่พื้นเมือง/เป็ดแบบปล่อยอิสระในระบบเกษตรผสมผสาน โดยใช้เศษอาหารเหลือทิ้งเป็นอาหารสัตว์ ช่วยลดของเสียในชุมชน

๕. การจัดการขยะเกษตรเพื่อสร้างประโยชน์หมุนเวียน

- เศษฟางข้าวนำมาทำปุ๋ยหมัก
- น้ำหมักชีวภาพใช้ในกิจกรรมเกษตรและแจกจ่ายให้สมาชิกในชุมชนใช้

๖. การถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน

- จัดอบรมให้เกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การใช้ระบบน้ำหยด การทำเกษตรผสมผสาน เป็นต้น
- สร้างเครือข่ายเกษตรกรที่ร่วมกันส่งเสริมการลดใช้สารเคมีและรักษาสิ่งแวดล้อม

ผลที่เกิดขึ้น

- ลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร
- ลดปริมาณสารเคมีตกค้างในแปลงเกษตรและแหล่งน้ำ
- เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- ส่งเสริมสุขภาพของชุมชน และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ภาพประกอบกิจกรรมการเกษตรที่เป็นการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม



การเลี้ยงสัตว์ปลอดสารเร่ง



การนำเศษวัสดุเหลือใช้มาทำปุ๋ยหมัก



การทำปุ๋ยหมักจากหน่อกล้วย

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรโดยมุ่งเน้นแนวทางเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยมีผลสำคัญที่เกิดขึ้น ได้แก่

๑. การฟื้นฟูและอนุรักษ์ดิน

มีการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด และวัสดุชีวมวลในแปลงเกษตร เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น และช่วยลดการพังทลายของหน้าดิน

๒. การอนุรักษ์แหล่งน้ำ

มีการขุดสระเก็บน้ำในพื้นที่ ศพก. เพื่อกักเก็บน้ำฝนใช้ในการเกษตรอย่างคุ้มค่า พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้น้ำแบบประหยัด เช่น การใช้น้ำหยด และปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยในฤดูแล้ง ช่วยลดการสูญเสียโดยไม่จำเป็น

๓. การส่งเสริมการปลูกพืชหลากหลาย (ปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง)

นายสุรศักดิ์ได้ส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ใช้สอย และไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ เพื่อสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ ช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียว และยังเป็นแหล่งอาหารและรายได้ของเกษตรกร

๔. การลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ศพก. ส่งเสริมการใช้ชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา บาซิลลัส สารสกัดจากสมุนไพร และการทำสารไล่แมลงสมุนไพรในแปลงเกษตร เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์แมลงที่มีประโยชน์

๕. การจัดการขยะอินทรีย์ในฟาร์ม

มีการนำเศษพืช เศษอาหาร และมูลสัตว์มาหมักเป็นปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยน้ำชีวภาพ เพื่อลดปริมาณขยะในฟาร์ม และเปลี่ยนเป็นทรัพยากรที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้

๖. การอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชท้องถิ่น

นายสุรศักดิ์ส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ปลูกพันธุ์พืชพื้นเมืองและเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ในฤดูถัดไป เป็นการรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชในท้องถิ่น

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก) มีความรู้และเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี ทั้งในด้านสภาพพื้นที่ แหล่งน้ำ ดินฟ้าอากาศ ลักษณะการประกอบอาชีพของเกษตรกร ตลอดจนปัญหาและความต้องการของชุมชนในพื้นที่ โดยได้ดำเนินการรวบรวม วิเคราะห์ และจัดเก็บข้อมูลทางการเกษตรในพื้นที่อย่างเป็นระบบ เช่น ข้อมูลชนิดและปริมาณผลผลิตทางการเกษตรหลักในพื้นที่ เช่น ข้าว ผักสวนครัว พืชไร่ และปศุสัตว์ ข้อมูลการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ย ยา และเครื่องจักรกลทางการเกษตร สภาพปัญหาในการเพาะปลูก เช่น ดินเสื่อมคุณภาพ ปัญหาศัตรูพืช และน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ เช่น ต้นทุนการผลิต ราคาผลผลิต และช่องทางการตลาดของเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การใช้ GPS และแอปพลิเคชัน Smart Farming เพื่อบันทึกและ วิเคราะห์ข้อมูลในพื้นที่ ซึ่งช่วยให้การวางแผนการผลิตและการจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบโจทย์ความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่นได้ตรงจุด และสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการวางแผนพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ในฐานะ ศพก. ได้อย่างเหมาะสม

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ได้ดำเนินการให้บริการในฐานะศูนย์เครือข่าย ศพก. อย่างต่อเนื่อง โดยเปิดบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้และจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแบบครบวงจร โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้:

๑. การจัดอบรมและศึกษาดูงาน

- เปิดบ้านต้อนรับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร นักเรียน นักศึกษา หน่วยงานราชการ และเอกชนที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง
- จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ตามหลักสูตรโรงเรียนเกษตรกร เช่น การผลิตข้าวแบบประณีต การปลูกพืชหลังนา การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)
- มีฐานเรียนรู้ที่ชัดเจน เช่น ฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ ฐานการเลี้ยงปลาในนาข้าว ฐานการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ฯลฯ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง

๒. การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้

- ทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดประสบการณ์จริงแก่เกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่ โดยเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ปรับใช้ได้จริงในพื้นที่
- ได้รับเชิญเป็นวิทยากรในเวทีต่างๆ เช่น การประชุมเกษตรกรระดับตำบล/อำเภอ การอบรมของหน่วยงานราชการ และการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- เน้นการส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและ BCG Model สู่เกษตรกรในพื้นที่ โดยใช้พื้นที่จริงเป็นตัวอย่าง

๓. บทบาทในฐานะผู้นำเครือข่าย

- ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานเกษตรอำเภอ สถานีทดลองพืช หน่วยงานวิจัย เพื่อให้การอบรมมีเนื้อหาทันสมัยและตอบโจทย์เกษตรกร
- เป็นผู้นำขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเกษตรมูลค่าสูง ด้วยแนวคิดเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และการเพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูป

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ประธาน ศพก. ได้ให้ความสำคัญกับการเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ โดยมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- ให้คำปรึกษาเชิงเทคนิค แก่เกษตรกรเกี่ยวกับปัญหาในกระบวนการผลิต เช่น ปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช ปัญหาดินและน้ำ รวมถึงการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) โดยยึดหลักการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่จริง
- ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนเกษตรกรเป็นครั้งคราว เพื่อรับฟังปัญหาอย่างใกล้ชิด และให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขที่ตรงจุด
- จัดเวทีชุมชนหรือเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นประจำ เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรเสนอปัญหาและร่วมกันหาทางออก เช่น เวทีชาวนา เวทีชาวอินทรีย์ หรือเวทีเกษตรปลอดภัย
- ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร หรือศูนย์เรียนรู้ในชุมชน เพื่อนำผู้เชี่ยวชาญมาร่วมให้คำปรึกษาเมื่อเกษตรกรพบปัญหาเฉพาะด้าน
- เปิดรับเรื่องร้องเรียนจากเกษตรกร ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การพูดคุยโดยตรง โทรศัพท์ หรือผ่านกลุ่มไลน์กลุ่มเกษตรกร และมีการตอบกลับภายในระยะเวลาที่เหมาะสม พร้อมทั้งติดตามผลการแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิด

นายสุรศักดิ์ฯ มุ่งเน้นการทำงานแบบ “เข้าถึง เข้าใจ และร่วมแก้ไข” เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่เกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นในการพัฒนาอาชีพเกษตรอย่างยั่งยืน

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ได้มุ่งเน้นการให้บริการข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยมีรูปแบบการดำเนินงานที่หลากหลาย เช่น

- การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ของ ศพก., กลุ่มไลน์เกษตรกร และการบรรยายให้ความรู้ในงานประชุมประจำเดือนของกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรได้รับข้อมูลที่ทันสมัย เช่น สภาพอากาศ โรคและแมลงศัตรูพืช การประกาศจากหน่วยงานราชการ รวมถึงราคาสินค้าเกษตรในตลาด
- การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิชาการเกษตร ทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และแปรรูปผลผลิต โดยใช้รูปแบบการสาธิต การฝึกปฏิบัติจริง และการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกพื้นที่ โดยเฉพาะการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น การปลูกข้าวแบบลดต้นทุน การทำนาอินทรีย์ และการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร
- การเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแบ่งปันประสบการณ์ความรู้ระหว่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรที่เข้มแข็ง
- ประสานงานกับหน่วยงานวิชาการ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้มีความน่าเชื่อถือและทันสมัย ตรงกับความต้องการของเกษตรกร
- การให้คำปรึกษารายบุคคล โดยนายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ได้เปิดบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรที่มาขอความรู้ ทั้งด้านการวางแผนการผลิต การแก้ปัญหาโรคแมลง และแนวทางการตลาด

ผลการดำเนินงาน พบว่าเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตไปในทางที่ดีขึ้น ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจมากขึ้น และมีแนวโน้มในการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชนหรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร) **นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม** ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ดำเนินการขยายผลองค์ความรู้จากกิจกรรมของ ศพก. สู่เกษตรกรในชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลายช่องทาง ได้แก่

- การจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ภายในศูนย์ฯ เช่น การจัดอบรม การสาธิต และฝึกปฏิบัติจริงในแปลงเรียนรู้ โดยเน้นเรื่องการปรับปรุงคุณภาพดิน การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการลดต้นทุนการผลิต
- การลงพื้นที่เยี่ยมเยียนเกษตรกร แบบตัวต่อตัวหรือกลุ่มย่อย เพื่อให้คำแนะนำเฉพาะรายและติดตามผลการนำความรู้ไปใช้จริงในพื้นที่
- การใช้สื่อออนไลน์ เช่น กลุ่มไลน์ชุมชน Facebook Page เพื่อเผยแพร่ความรู้ ข่าวสาร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันระหว่างเกษตรกร
- การสร้างเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ ที่สามารถเป็นพี่เลี้ยงให้กับเกษตรกรรายอื่นในชุมชน

เกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่อ

เกษตรกรในชุมชนจำนวนมากเริ่มนำแนวทางจาก ศพก. ไปปรับใช้ในการผลิต เช่น การทำนาแบบลดต้นทุน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนเคมี การทำบัญชีต้นทุนรายแปลง รวมถึงการปลูกพืชหลังนาเพื่อเพิ่มรายได้ในช่วงว่างเว้นการทำนา

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

- เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตลงเฉลี่ย ๑๕-๓๐%
- รายได้สุทธิเพิ่มขึ้นจากการจัดการฟาร์มอย่างเป็นระบบ
- เกิดกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ที่สนใจนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเกษตร
- ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นจากการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกัน

การดำเนินงานของนายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม นับเป็นแบบอย่างของการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระดับชุมชน

ภาพประกอบ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร



จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ภายในศูนย์ ศพก.

นำความรู้ถ่ายทอดให้แก่ผู้สนใจ

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ในฐานะประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้มีบทบาทสำคัญ ในการประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่อย่างใกล้ชิด โดยได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อยกระดับ คุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่ ดังนี้

๑. **ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น** เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และหน่วยงานการศึกษา เพื่อร่วมกันวางแผนการพัฒนาเกษตรกรรายบุคคล การจัดกิจกรรมฝึกอบรม และการส่งเสริมเกษตรปลอดภัย
 ๒. **จัดเวทีประชาคมและรับฟังความคิดเห็นจากเกษตรกรในพื้นที่** เพื่อรวบรวมปัญหา ความต้องการ และแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสม ต่อยอดสู่การกำหนดหลักสูตรการอบรมที่ตรงกับสภาพจริง
 ๓. **ร่วมมือกับผู้นำชุมชนและปราชญ์เกษตรในพื้นที่** ในการจัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบ เช่น แปลงเรียนรู้การทำนาอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ การเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ และการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต
 ๔. **เป็นที่เลี้ยงเกษตรกรรายใหม่** โดยถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ตรงในฐานะเกษตรกรต้นแบบ และเป็นแบบอย่างด้านการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้
 ๕. **ร่วมส่งเสริมตลาดสินค้าเกษตรชุมชน** ผ่านการจัดกิจกรรมตลาดนัดเกษตรกร เชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยกับผู้บริโภคในพื้นที่และหน่วยงานราชการ รวมถึงผลักดันให้เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง
 ๖. **สร้างเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ (YFS)** และสนับสนุนให้เยาวชนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ ศพก. เช่น โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน หรือการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านกิจกรรมภาคสนาม
- จากการดำเนินงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้ ศพก. ภายใต้การนำของนายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเกษตรกรสู่ความยั่งยืน

ภาพประกอบ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร



สร้างเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ (YFS)



เป็นที่เลี้ยงเกษตรกรรายใหม่



ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรท้องถิ่น

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ในฐานะประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประธาน ศพก. ด้วยความมุ่งมั่นและเสียสละ โดยมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ ดังนี้

๑. วางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงานของ ศพก.
นายสุรศักดิ์เป็นผู้นำในการกำหนดแนวทางการพัฒนาแปลงเรียนรู้ การจัดอบรม และการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในตำบลให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่
๒. เป็นผู้นำและแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีเกษตร
ทำนนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การปลูกข้าวแบบประณีต การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การใช้แอปพลิเคชันเกษตร มาใช้ในแปลงเรียนรู้และเผยแพร่แก่เกษตรกรในชุมชน
๓. ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ อบต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาแปลงเรียนรู้
๔. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของ ศพก.
นายสุรศักดิ์มีการประเมินผลการเรียนรู้ของเกษตรกรเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแปลงเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
๕. สนับสนุนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในการดำเนินงาน นายสุรศักดิ์ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และเสริมความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือน
๖. ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรรายบุคคล
นายสุรศักดิ์มักเปิดบ้านหรือแปลงเรียนรู้ให้คำแนะนำกับเกษตรกรอย่างใกล้ชิด เป็นกันเอง และยึดแนวทาง "เกษตรกรช่วยเกษตรกร"

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

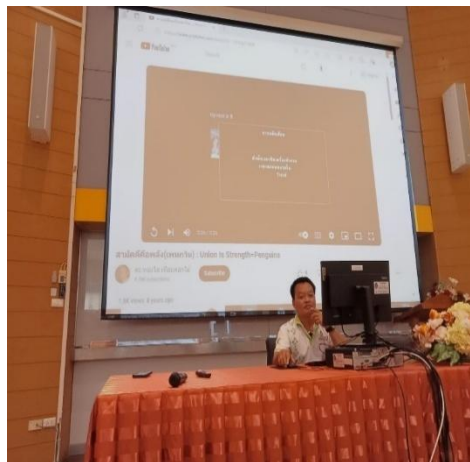
๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม รู้สึกภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรในชุมชนบ้านเกิดของตนเอง การดำรงตำแหน่งเป็นประธาน ศพก. ทำให้สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ และเทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัยมาถ่ายทอดแก่เกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง มีโอกาสเป็นแกนนำในการสร้างแปลงเรียนรู้ต้นแบบที่สามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

รู้สึกภาคภูมิใจที่ชุมชนของตนเองเริ่มเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันและการลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ทั้งในเรื่องของรายได้ ความเป็นอยู่ และความสามัคคีของคนในชุมชน จากเดิมที่เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาภัยแล้ง ศัตรูพืช และต้นทุนที่สูง ปัจจุบันเราสามารถใช้เทคโนโลยีชีวภาพ การจัดการดิน น้ำ และพืชอย่างเหมาะสม จนชุมชนได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอกและเกษตรกรจากพื้นที่ใกล้เคียงมาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

ความสำเร็จนี้เกิดขึ้นได้เพราะการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งทำให้ภูมิใจที่ได้เป็นฟันเฟืองเล็ก ๆ ที่ช่วยผลักดันให้เกษตรกรมีความรู้ มีทางเลือก และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง ภายใต้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่

ภาพประกอบ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.



๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ในบทบาทของประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำชุมชนทั้งในรูปแบบ ทางการ และ ไม่เป็นทางการ อย่างชัดเจน ดังนี้

ความเป็นผู้นำในรูปแบบ ทางการ

ในฐานะ ประธาน ศพก. นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานราชการให้เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการเกษตรในพื้นที่ มีบทบาทสำคัญในการ

- วางแผนพัฒนาแปลงเรียนรู้เพื่อให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง
- ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ กรมส่งเสริมการเกษตร หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อให้มีการสนับสนุนทางวิชาการ เทคโนโลยี และงบประมาณ
- จัดการประชุมและอบรมถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร เช่น การใช้ชีวภัณฑ์ การทำเกษตรอินทรีย์ การตลาดนำการผลิต และ BCG Model
- เป็นผู้ที่มีหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรของศูนย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรในชุมชน

ความเป็นผู้นำในรูปแบบ ไม่เป็นทางการ

แม้นอกเหนือจากตำแหน่งอย่างเป็นทางการ นายสุรศักดิ์ ยังได้รับการยอมรับจากเกษตรกรในชุมชนในฐานะผู้นำอย่าง ไม่เป็นทางการ ด้วยลักษณะส่วนตัวและผลงานที่ประจักษ์

- เป็นผู้ที่มีจิตอาสา ให้คำปรึกษาเกษตรกรที่ประสบปัญหาด้านการผลิต การตลาด และคุณภาพผลผลิต โดยไม่หวังผลตอบแทน
- ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย เป็นแบบอย่างด้านการพึ่งพาตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- ส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน โดยจัดกิจกรรมกลุ่มเกษตรกร เช่น การผลิตปุ๋ยหมักใช้เอง การรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- มีภาวะผู้นำแบบธรรมชาติ (Natural Leadership) ที่เกษตรกรพร้อมให้ความร่วมมือและไว้วางใจ แม้ไม่ได้สวมหมวกผู้นำอย่างเป็นทางการในทุกกิจกรรม

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ในฐานะประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้แสดงออกถึงความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของเกษตรกรในชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยได้อุทิศเวลา แรงกาย และทรัพยากรของตนเองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรให้กับชุมชน

โดยเปิดพื้นที่ส่วนตัวเพื่อใช้เป็นแปลงเรียนรู้และจัดอบรมให้กับเกษตรกรในชุมชนโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งลงทุนสร้างโรงเรือน น้ำหมักชีวภาพ และระบบน้ำในไร่นา เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่เห็นผลจริง และสามารถเรียนรู้ไปใช้ได้จริง

นอกจากนี้ยังเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน เช่น การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ และการส่งเสริมการทำเกษตรแบบพอเพียง แม้จะมีภาระส่วนตัวด้านครอบครัวและอาชีพ แต่ก็ไม่เคยปฏิเสธการขอความช่วยเหลือจากเกษตรกร

การเสียสละของนายสุรศักดิ์ ไม่ได้หวังผลตอบแทนส่วนตัว แต่เป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในชุมชน และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นร่วมกันพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน

ภาพประกอบ การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม



ใช้พื้นที่ส่วนตัวเพื่อใช้เป็นแปลงเรียนรู้และจัดอบรมให้กับเกษตรกร



เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

การพัฒนาเกษตรกรต้องเริ่มจากใจที่เข้าใจเขาก่อน ไม่ใช่แค่ถ่ายทอดความรู้ แต่ต้องเดินไปด้วยกัน ฟังเขาให้มาก และช่วยคิดช่วยทำไปพร้อมกัน ผมยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการทำงาน โดยให้เกษตรกรเรียนรู้จากของจริงในพื้นที่ของเขาเอง แล้วค่อยต่อยอดด้วยวิชาการและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ผมไม่กลัวเหนื่อย เพราะผมรู้ว่าทุกก้าวที่เราเดินร่วมกัน คือการพัฒนาชีวิตและความมั่นคงของชุมชนอย่างแท้จริง “ทำด้วยใจ ใส่ความรู้ อยู่กับชุมชน”

นายสุรศักดิ์ ฤทธิธรรม ประธาน ศพก.

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน ประกอบด้วย

- ๑) นายมนต์ชัย ชินาคำ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมน้ำอูน
- ๒) นางสาวจรัสพร บุญสมร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมน้ำอูน
- ๓) นายวุฒิชัย บาลจบ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอนิคมน้ำอูน

๓. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

ในการถอดบทเรียนจากกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นให้เกษตรกร เจ้าหน้าที่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสะท้อนปัญหา และสรุปบทเรียนร่วมกัน ผ่านขั้นตอนหลัก ดังนี้:

๑. การวางแผนการถอดบทเรียน
 - กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกลุ่มเป้าหมาย
 - กำหนดกิจกรรมหรือประเด็นที่ต้องการถอดบทเรียน
๒. การเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง
 - สัมภาษณ์เชิงลึก จากเกษตรกรต้นแบบ ผู้จัดการแปลง และวิทยากร
 - การสนทนากลุ่มย่อย
 - การสังเกตการณ์ลงพื้นที่จริง
๓. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกลุ่มประเด็น สรุปปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรค
 - ใช้การเล่าเรื่อง เพื่อช่วยให้เข้าใจบริบทจริง
๔. การสรุปบทเรียนและจัดทำรายงาน
 - รวบรวมข้อมูล สรุปเป็นข้อเสนอแนะ และแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้
 - จัดทำเอกสารประกอบ เช่น แผนภูมิ รูปภาพ และอินโฟกราฟิก

เครื่องมือที่ใช้ประกอบ

- แบบบันทึกการสัมภาษณ์ / แบบสอบถาม
- กระดานฟลิปชาร์ต / กระดาษ Post-it
- แผนผังความคิด (Mind Mapping)
- แผนภูมิสาเหตุและผลกระทบ (Fishbone Diagram)
- การเล่าเรื่องจากผู้มีประสบการณ์จริง (Storytelling)
- กล้องถ่ายภาพ/วิดีโอ เพื่อบันทึกกิจกรรม

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหา/อุปสรรค

๑. เกษตรกรบางส่วนยังไม่เข้าใจความสำคัญของการถอดบทเรียน ทำให้ขาดความร่วมมือในการให้ข้อมูลอย่างครบถ้วน
๒. ข้อมูลจากกิจกรรมเกษตรกรที่ดำเนินการจริงในพื้นที่ยังไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ จึงใช้เวลานานในการรวบรวม
๓. เวลาในการดำเนินการถอดบทเรียนมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อการสัมภาษณ์เกษตรกรทุกกลุ่มเป้าหมาย
๔. ขาดบุคลากรที่มีทักษะด้านการสรุปบทเรียนหรือการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ
๕. ภูมิอากาศหรือฤดูกาลในช่วงเวลาที่เข้าถอดบทเรียนอาจมีผลกระทบต่อการเก็บข้อมูล เช่น ฝนตก หรือน้ำหลาก

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการเตรียมการล่วงหน้า เช่น แจ้งกลุ่มเกษตรกรล่วงหน้า เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเตรียมข้อมูลให้พร้อม
๒. มีการอบรมเจ้าหน้าที่ ศพก. หรือผู้นำเกษตรกรให้เข้าใจหลักการถอดบทเรียนและการรวบรวมข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ
๓. ควรจัดทำแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลกิจกรรมของ ศพก. ไว้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสามารถนำข้อมูลมาใช้ถอดบทเรียนได้สะดวก
๔. ภาควิชาเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลและสนับสนุนด้านเทคนิค เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
๕. ควรมีการประเมินและสะท้อนผลการถอดบทเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงานในปีถัดไป

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑ แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก.หลัก ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ส. ฤทธิธรรมฟาร์ม

ภาคผนวก ๒ แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. เครือข่าย ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงไร่นาสวนผสม นางไสว สุพินิจ

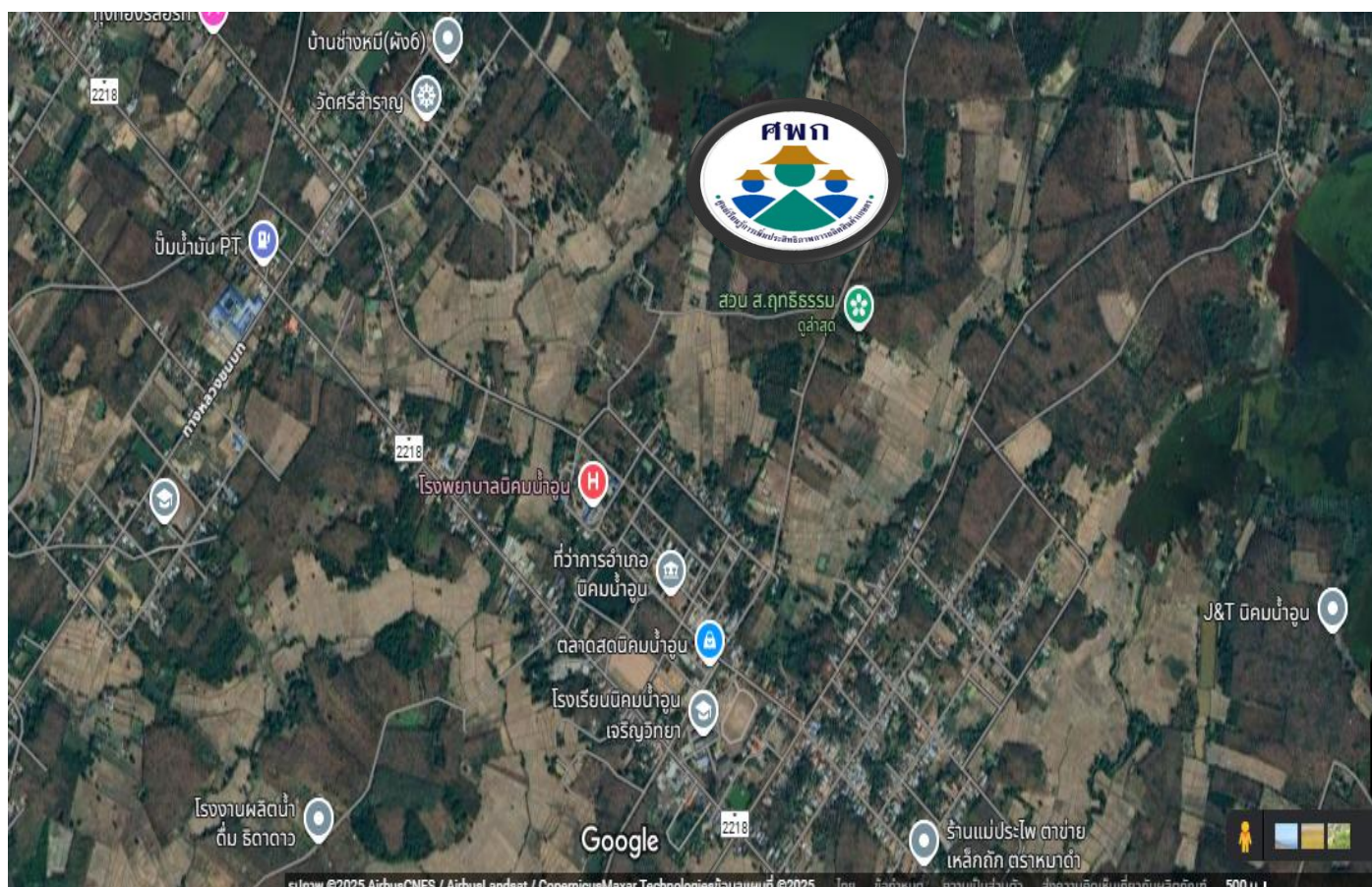
ภาคผนวก ๓ ภาพถ่ายการดำเนินงาน ศพก. หลัก ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ส. ฤทธิธรรมฟาร์ม

ภาคผนวก ๔ แผนการดำเนินกิจกรรม/แผนปฏิบัติงานของ ศพก.หลัก

ภาคผนวก ๑ แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก.หลัก ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ส. ฤทธิธรรมฟาร์ม

แผนที่นี้แสดงจุดที่ตั้งของ ศพก. หลักของอำเภอนิคมน้ำอูน ตำบล หนงบลึง อำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัด สกลนคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของเกษตรกรในพื้นที่

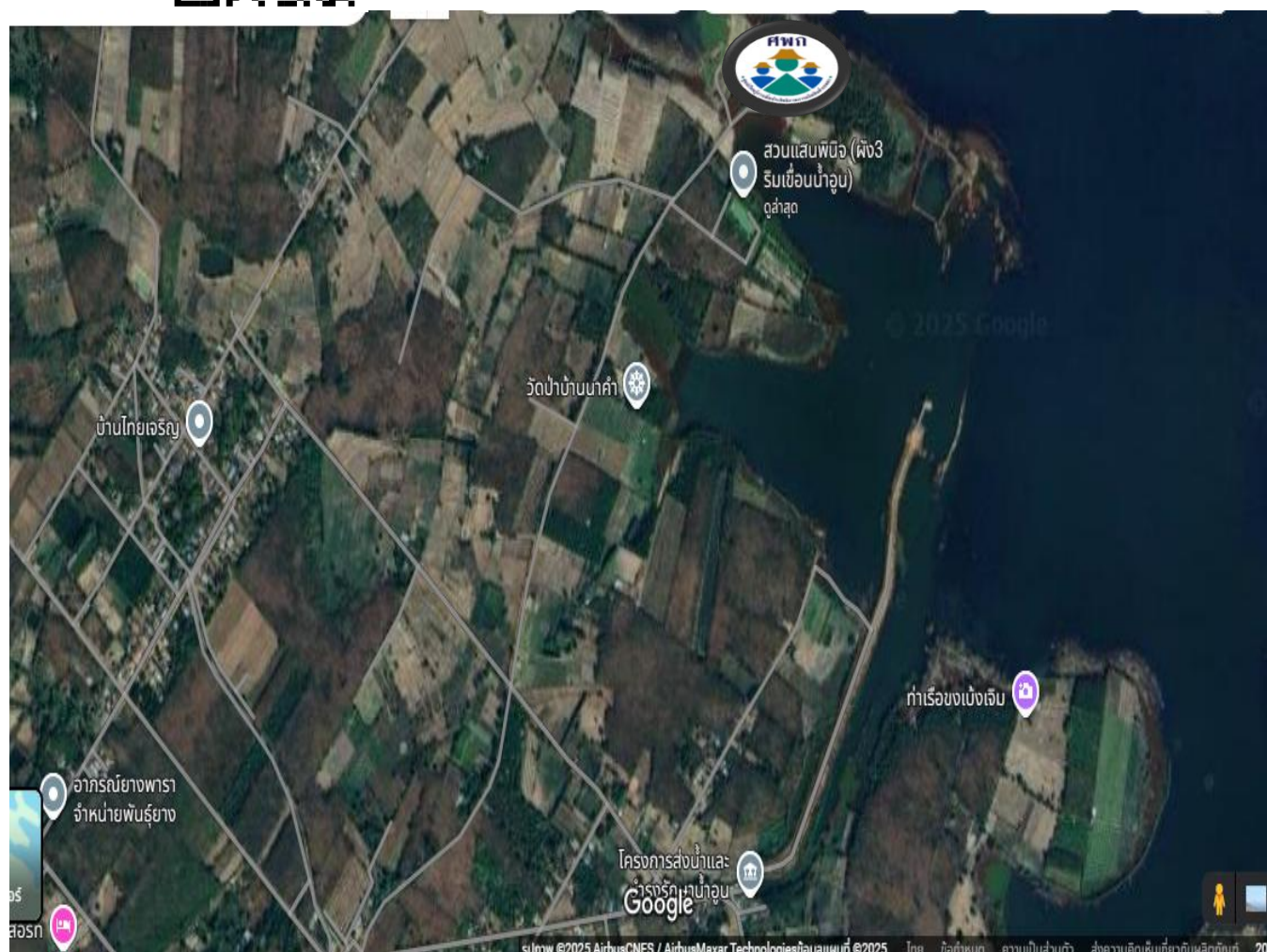
พิกัด:



ภาคผนวก ๒ แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. เครือข่าย ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงไร่นาสวนผสม นางไสว สุพินิจ

แสดงตำแหน่งของ ศพก. เครือข่าย จำนวน ๑ แห่ง ในพื้นที่อำเภอนิคมน้ำอูน ซึ่งเชื่อมโยงกับ ศพก. หลักเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่

พิกัด:



ภาคผนวก ๓ ภาพถ่ายการดำเนินงาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ส. ฤทธิธรรมฟาร์ม

ภาพที่๑: อบรมเกษตรกรในหัวข้อการจัดการดินและปุ๋ย



ภาพที่๒: ร่วมฝึกอบรมหลักสูตรการบินโดรนทางการเกษตร



ภาพที่๓: อบรมเกษตรกรผู้สนใจในหลักสูตรการขยายพันธุ์พืช



ภาพที่๔: ถ่ายทอดความรู้ให้เยาวชนในการดำเนินกิจกรรมการทำนาโยน ในพื้นที่ ศูนย์ ศพก.หลัก



ภาพที่๕ เกษตรกรรุ่นใหม่เข้าศึกษาเรียนรู้ในศูนย์ ศพก.หลัก



ภาคผนวก ๔ แผนการดำเนินงานกิจกรรม/แผนปฏิบัติงานของ ศพก.หลัก

แผนการดำเนินงานกิจกรรม/แผนปฏิบัติงานของ ศพก.หลัก อำเภออินทมน้ำอูน				
เดือน	กิจกรรมหลัก	รายละเอียดกิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
ม.ค.	ประชุมวางแผนงาน ศพก.	ร่วมกับเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ศพก.หลัก/เกษตรอำเภอ	
ก.พ.	อบรมการเตรียมดินและการเพาะปลูก	ถ่ายทอดความรู้การปรับปรุงดินและเลือกพันธุ์ข้าว	ศพก./เกษตรกรแกนนำ	
มี.ค.	กิจกรรมเพาะกล้าข้าว	สาธิตการเพาะกล้าแบบลดต้นทุน	ทีมวิทยากร ศพก.	
เม.ย.	ปลูกข้าวรุ่นแรก	ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรช่วยลดแรงงาน	เกษตรกรเครือข่าย	
พ.ค.	อบรมการจัดการน้ำ	จัดทำคันนา ปรับปรุงระบบน้ำในแปลง	ศพก./ชลประทาน	
มิ.ย.	ดูแลและจัดการศัตรูพืช	ใช้ชีวภัณฑ์และวิธีธรรมชาติ	ทีมวิทยากร	
ก.ค.	ติดตามและประเมินผลกลางฤดู	ตรวจวัดการเจริญเติบโตของข้าว	เกษตรอำเภอ/ศพก.	
ส.ค.	เก็บเกี่ยวข้าว	ใช้เครื่องเกี่ยวข้าวเพื่อลดการสูญเสีย	เกษตรกรเครือข่าย	
ก.ย.	อบรมการแปรรูปและเพิ่มมูลค่า	ผลิตข้าวสาร/ข้าวกล้อง/ข้าวอินทรีย์	ศพก./พัฒนาชุมชน	
ต.ค.	ประเมินผลและสรุปบทเรียน	รวบรวมข้อมูลผลผลิต ต้นทุน รายได้	ศพก./หน่วยงานสนับสนุน	
พ.ย.	พัฒนาแปลงเรียนรู้เพิ่มเติม	ปลูกผักรอบคันนา เลี้ยงปลาในนาข้าว	ทีมเกษตรกรต้นแบบ	
ธ.ค.	วันถ่ายทอดเทคโนโลยี	เปิดบ้าน ศพก. ให้ชุมชนและหน่วยงานเยี่ยมชม	ศพก./เครือข่าย	